

Bruxelles, den 1.2.2017
COM(2017) 56 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

Vurdering i 2016 af de fremskridt, som medlemsstaterne har gjort i 2014 med at nå de nationale mål for energieffektivitet inden for 2020 og med at gennemføre direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet i henhold til dette direktivs artikel 214, stk. 3

DA

DA

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	3
2. Fremskridt med at nå EU's 2020-mål for energieffektivitet.....	4
3. Nationale mål	4
4. Energiforbrugstendenser og vurdering af nationale foranstaltninger for hver sektor	5
4.1. Industrien	7
4.2. Husholdninger	7
4.3. Servicesektoren	8
4.4. Den offentlige sektor	8
4.5. Transportsektoren	9
4.6. Sektoren for el- og varmeproduktion.....	10
4.7. Status for gennemførelsen af direktivet om energieffektivitet	10
5. Konklusion	11

1. INDLEDNING

Øget energieffektivitet er afgørende for at overvinde Den Europæiske Unions fremtidige udfordringer. Således består et af de fem vigtigste mål for energiunionen i at mindske behovet for energi og prioritere energieffektiviteten. I 2015 bekræftede medlemsstaterne, at det er bydende nødvendigt at nå målet om 20 % energieffektivitet i 2020¹. Politikkerne på området for energieffektivitet sikrer forbrugerne omkostningsbesparelser, og samtidig opnår vi andre fordele med hensyn til nedbringelse af drivhusgasudledninger, forsyningssikkerhed, konkurrenceevne, en bæredygtig europæisk økonomi og jobskabelse. I november 2016 foreslog Kommissionen derfor at styrke dette meget vigtige politikområde ud over 2020 ved at sigte mod et bindende mål for energieffektivitet på 30 % for EU i 2030².

Denne rapport fra 2016 rummer en vurdering af de fremskridt, der er gjort frem til 2014 i retning af at nå målet om en energieffektivitet på 20 % i 2020 og gennemføre direktivet om energieffektivitet. Den omfatter flere anbefalinger til medlemsstaterne³. Rapporten, som primært er baseret på medlemsstaternes årsrapporter for 2016 og de seneste 2014-data fra Eurostat, bygger også på statusrapporten om energieffektivitet for 2015⁴.

De overordnede resultater i rapporten er følgende:

- EU har gjort betydelige fremskridt i løbet af de seneste år. **I 2014 lå vores primærenergiforbrug kun 1,6 % over målet for primærenergiforbrug i 2020. Det endelige energiforbrug lå endda 2,2 % under 2020-målet⁵.** Primærenergiforbruget steg imidlertid med omkring 1,5 %, og det endelige energiforbrug steg med omkring 2 % i 2015 sammenlignet med niveauet i 2014⁶. (Dette skyldes, at 2014 var et særlig varmt år. 2015-tallene afspejler en tilbagevenden til den normale tendens.)
- Medlemsstaterne har forpligtet sig til at gennemføre ambitiøse politikker for energieffektivitet, og i de senere år har de intensiveret deres indsats betydeligt inden for alle sektorer⁷.
- En dekompositionsanalyse for EU-28 viser, at faldet i primærenergiforbruget fra 2005 til 2014 primært kan tilskrives øget energiintensitet⁸. Den økonomiske krise,

¹ 2020-målet består i at sænke EU's endelige energiforbrug til under 1 086 Mtoe og vores primærenergiforbrug til under 1 483 Mtoe. Det Europæiske Råds konklusioner af 23. og 24. oktober 2014, EUCO 169/14.

² COM(2016) 860 final.

³ Artikel 24, stk. 3, i direktivet om energieffektivitet.

⁴ COM(2015) 574 final. Indikatoren "varme fra fjernvarmeværker" indgår ikke længere i rapporten, da de relevante data fra Eurostat omfatter al den varme, der produceres. Derfor vil indikatoren ikke blive anvendt, før der foreligger specifikke data fra dataindsamlingen i overensstemmelse med artikel 24, stk. 6, i direktivet om energieffektivitet.

⁵ Der blev udtrykket Eurostat-data for alle indikatorer i denne rapport mellem den 31. august 2016 og den 20. januar 2016.

⁶ Statusrapporten om energieffektivitet for 2017 vil omfatte en detaljeret analyse af dataene fra 2015.

⁷ De mål, som medlemsstaterne har anført, svarer til en sænkning af primærenergiforbruget på op til 17,7 % i 2020 sammenlignet med basislinjefremskrivningerne fra 2007. For så vidt angår det endelige energiforbrug modsvarer medlemsstaternes mål dog en nedbringelse af forbruget på op til 20,6 % i 2020 sammenlignet med basislinjefremskrivningerne fra 2007.

⁸ Forholdet mellem det nationale primærenergiforbrug og det nationale BNP. Denne energiintensitetseffekt afspejler ændringer i det samlede energiforbrug takket være forbedringer af energieffektiviteten og andre faktorer. Mens ændringer i denne intensitetseffekt ikke udelukkende kan tilskrives energieffektiviteten, bekræfter en anden dekompositionsanalyse foretaget af Odyssee-Mure, at energieffektiviteten var den største drivkraft bag nedbringelsen af det primære og det endelige energiforbrug i 2005-2014 (se bilag 5 til SWD(2016) 405).

ændringer i brændstofsammensætningen og strukturelle ændringer har spillet en forholdsvis mindre rolle.

- Der er stadig behov for at renovere eksisterende bygninger for at spare energi og sænke forbrugernes energiomkostninger. Derfor må medlemsstaterne forbedre finansieringsvilkårene for investeringer i energieffektivitet yderligere. Informations- og kommunikationsteknologi (IKT) kan i denne henseende spille en vigtig rolle ved at give forbrugerne brugbare værktøjer, der skal gøre dem mere bevidste og få dem til at styre deres energiforbrug på en mere intelligent måde.
- De fleste medlemsstater bør øge energieffektiviteten i transportsektoren yderligere for at udnytte det resterende potentiale for energibesparelse.

Kommissionen er optimistisk med hensyn til at **nå målet for primærenergiforbrug på 20 %, hvis medlemsstaterne lever op til deres forpligtelser** og fortsat gennemfører den nuværende EU-lovgivning om energieffektivitet og de vellykkede energieffektivitetsprogrammer.

2. FREMSKRIDT MED AT NÅ EU'S 2020-MÅL FOR ENERGIEFFEKTIVITET

Det endelige energiforbrug⁹ i EU faldt med 11 % fra 1 191 Mtoe i 2005 til 1 062 Mtoe i 2014, hvilket er under målet for det endelige energiforbrug på 1 086 Mtoe i 2020. Det endelige energiforbrug i absolutte tal er faldet i alle medlemsstaterne siden 2005 bortset fra Litauen, Malta og Polen¹⁰.

I 2014 tegnede transportområdet sig for den største andel (33 %) af det samlede endelige energiforbrug, efterfulgt af industrien (26 %), boligsektoren (25 %), servicesektoren (13 %) og andre sektorer (3 %).

Primærenergiforbruget¹¹ i EU faldt med 12 % fra 1 712 Mtoe i 2005 til 1 507 Mtoe i 2014. Dette niveau ligger stadig lidt over målet for primærenergiforbrug i 2020 på 1 483 Mtoe.

Primærenergiforbruget i absolutte tal er faldet i alle medlemsstaterne siden 2005 undtagen i Estland, Finland og Polen. Estland har haft den største årlige stigning (2,6 %), mens Finlands primærenergiforbrug stort set er forblevet stabilt i perioden 2005-2014. Den årlige nedbringelse i Grækenland, Litauen og Det Forenede Kongerige var mærkbar¹².

3. NATIONALE MÅL

Medlemsstaterne fastsatte deres nationale vejledende 2020-mål for energieffektivitet i 2013¹³. I 2014 lå det endelige energiforbrug i 17 medlemsstater allerede under deres vejledende 2020-

⁹ Det endelige energiforbrug er den energi, der leveres til sektorerne industri, transport, husholdninger, service og landbrug, men ikke til energiomdannelsessektoren og energiindustrien selv.

¹⁰ Se også SWD-dokumentet "*Monitoring progress towards the Energy Union objectives - Concept and first analysis of key indicators*" (overvågning af fremskridtene i retning af energiunionens mål i 2016) og <http://iet.jrc.ec.europa.eu/energyefficiency/node/9145>.

¹¹ Ud over det endelige energiforbrug omfatter primærenergiforbruget tab i forbindelse med produktion/omdannelselse, forbrug i energiomdannelsessektoren og nettab.

¹² Se fodnote 10.

¹³ Medlemsstaterne har opstillet mål for sig selv ud fra forskellige ambitionsniveauer, idet de fleste sigter mod at sænke deres absolutte energiforbrug senest i 2020. For så vidt angår Kroatien, Cypern, Finland, Grækenland, Italien, Portugal og Rumænien tillader målet dog en forøgelse af det endelige energiforbrug. Denne forventes at blive højere end prognosen for vækst i BNP fra 2014 til 2020. Hvad angår Kroatien, Finland, Grækenland og Rumænien åbner det vejledende mål for primærenergiforbruget i 2020 mulighed for en stigning i dette forbrug,

mål for endeligt energiforbrug¹⁴. Ligeledes nåede 19 medlemsstater allerede i 2014 ned på et primærenergiforbrug, der lå under deres vejledende 2020-mål¹⁵.

De resterende medlemsstater er stadig et godt stykke fra deres nationale vejledende mål udtrykt i endeligt energiforbrug og/eller primærenergiforbrug for 2020.

4. ENERGIFORBRUGSTENDENSER OG VURDERING AF NATIONALE FORANSTALTNINGER FOR HVER SEKTOR

De fleste af medlemsstaterne sænkede mellem 2005 og 2014 deres primære og endelige energiforbrug i et tempo, som – hvis det opretholdes – er tilstrækkeligt til, at de kan nå målet for deres primære og endelige energiforbrug senest i 2020. Dette gælder dog ikke Estland, Malta og Sverige for så vidt angår primærenergiforbruget. Hvad angår det endelige energiforbrug, er undtagelserne Østrig, Belgien, Tyskland, Litauen, Malta og Slovakiet¹⁶.

De største nedbringelser af primærenergiforbruget fra 2013 til 2014 blev registreret i Belgien (8 %), Danmark (7 %) og Det Forenede Kongerige (7 %). Nederlandene opnåede den største nedbringelse af det endelige energiforbrug (på 8 %) efterfulgt af Frankrig (7 %) og Belgien (6 %). Kun i Nederlandene og Luxembourg faldt det endelige energiforbrug i alle sektorer. Den største stigning i det endelige energiforbrug blev observeret i Malta (3 %), Bulgarien (3 %) og Litauen (2 %)¹⁷.

På basis af EUROSTAT-data er der foretaget en foreløbig dekompositionsanalyse for at undersøge indvirkningen fra forskellige drivkræfter på de historiske tendenser inden for primærenergiforbruget på EU-plan i det seneste årti (2005-2014). Denne analyse omfattede en vurdering af de relative bidrag fra økonomiske aktiviteter¹⁸, strukturel effekt¹⁹, brændstofsammensætning²⁰ og energiintensitet til den samlede nedbringelse af

som er højere end disse landes forventede gennemsnitlige vækst i BNP fra 2014 til 2020. Summen af de nationale mål (en nedbringelse af primærenergiforbruget på 17,6 % sammenlignet med fremskrivningerne) ligger lidt under målet på 20 % på EU-plan. Se COM(2015) 574.

¹⁴ Den Tjekkiske Republik, Danmark, Irland, Grækenland, Spanien, Cypern, Kroatien, Italien, Letland, Luxembourg, Malta, Nederlandene, Polen, Portugal, Rumænien, Slovenien, og Finland.

¹⁵ Østrig, Den Tjekkiske Republik, Danmark, Irland, Grækenland, Spanien, Cypern, Kroatien, Italien, Letland, Litauen, Luxembourg, Ungarn, Polen, Portugal, Rumænien, Slovenien, Slovakiet og Finland.

¹⁶ Da der kun foreligger data for 2014, kan der i denne sammenligning ikke tages hensyn til virkningen af de nyligt gennemførte energieffektivitetsforanstaltninger for overholdelsen af de nye forpligtelser i henhold til energieffektivitetsdirektivet og heller ikke virkningen af nogle af de nyligt vedtagne foranstaltninger i direktiverne om miljøvenligt design, energimærkning og bygningers energimæssige ydeevne. Denne sammenligning gør det ikke muligt at foretage en endelig vurdering af, om medlemsstaterne er på rette vej mod at nå deres vejledende energieffektivitetsmål for 2020. Det skyldes, at man ikke kan lave prognoser for de positive eller negative fremtidige virkninger i 2015-2020 af forandringerne i økonomien, energiprisernes udvikling, brændstofdskiftninger eller klimaforandringer.

¹⁷ Se fodnote 10.

¹⁸ BNP, som er en indikator for velstanden i EU-28, afspejler ændringer i energiforbruget, som skyldes ændringer i den økonomiske aktivitet. Den aktivitetsrelaterede effekt er positiv, hvis energiforbruget stiger som følge af yderligere energibehov, der skyldes øget økonomisk aktivitet.

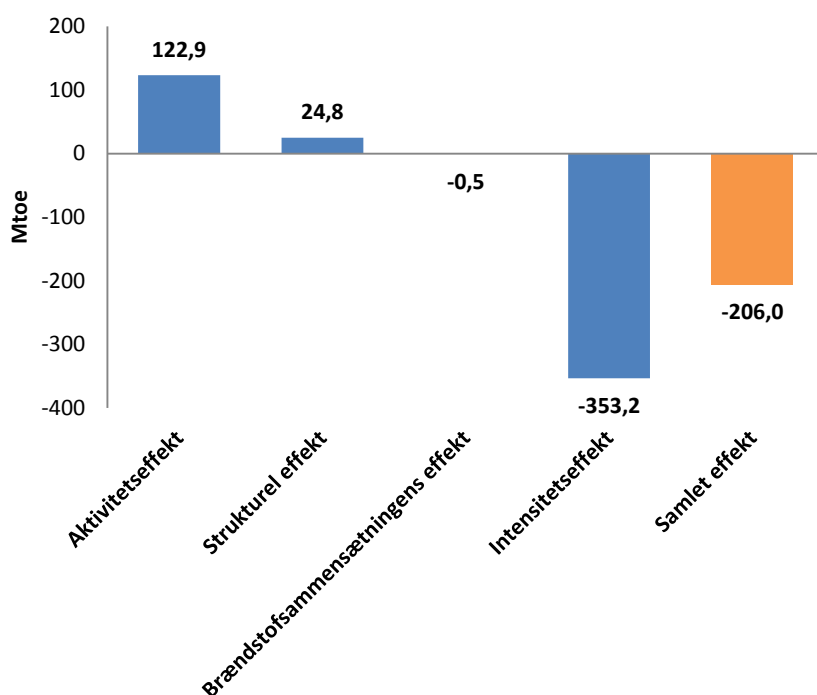
¹⁹ Forholdet mellem hver enkelt medlemsstats BNP og det samlede BNP i EU-28. Den tager hensyn til de ændringer i energiforbruget, som ville være blevet registreret som følge af ændringer i den relative vigtighed af lande med forskellige energiintensiteter. Den strukturelle effekt er positiv, hvis BNP i lande med forholdsvis højenergiintensive økonomier stiger.

²⁰ Forholdet mellem det nationale primærenergiforbrug for hvert enkelt brændstof og det tilsvarende forbrug for alle brændstoffer tilsammen. Den tager hensyn til ændringer i energiforbruget, som skyldes ændringer af brændstofsammensætningen i økonomien. Brændstofsammensætningens effekt er negativ, hvis der forekommer et skift i retning af renere brændstoffer.

primærenergiforbruget i løbet af perioden (206 Mtoe). Navnlig førte aktiviteternes effekt til en stigning på 123 Mtoe i energiforbruget. Denne stigning blev dog opvejet af en næsten tre gange så stor nedbringelse (-353 Mtoe) takket være en væsentlig forøgelse af energiintensiteten²¹.

Omvendt var den strukturelle effekt og indvirkningen fra ændringer af brændstofsammensætningen i EU-28 meget lille. Den strukturelle effekt udgjorde +25 Mtoe. Dette kan tilskrives den relative vækst i mere energiintensive nationale økonomier sammenlignet med de mindre energiintensive. Der var en meget lille negativ effekt fra brændstofsammensætningen (-0,5 Mtoe), hvilket tyder på en begyndende omstilling til renere brændstoffer. Dette er et tegn på, at der er opnået en betydelig forøgelse af energieffektiviteten i det seneste årti.

Figur 1: Dekomposition af ændringerne i primærenergiforbruget i EU-28 i perioden 2005-2014 ved brug af LMDI (Logarithmic Mean Divisia Index)

Kilde: Analyse foretaget af Det Fælles Forskningscenter

Der er foretaget en første dekompositionsanalyse af det endelige energiforbrug på medlemsstatsplan for 2005-2014 for produktionssektorerne i økonomien²². De foreløbige resultater viser en negativ aktivitetseffekt i Grækenland, Kroatien, Italien og Portugal. Dette har medført et lavere endeligt energiforbrug, som afspejler den økonomiske krise i disse lande. Den strukturelle effekt var negativ i de fleste medlemsstater, hvilket tyder på øget aktivitet i de mindre energiintensive sektorer. Kun Estland, Polen, Ungarn og Østrig oplevede et begrænset skift i retning af mere energiintensive sektorer. Dette førte til et højere energiforbrug i denne periode, end der ellers ville have været.

²¹ Dette er de foreløbige resultater af en første dekompositionsanalyse, som Kommissionen har foretaget. Metoden er stadig under udvikling, og den vil blive drøftet yderligere med medlemsstaterne og interessenterne.

²² Følgende sektorer blev taget i betragtning: industri, byggeri, service, landbrug, skovbrug og fiskeri.

I alle medlemsstaterne undtagen Letland og Cypern blev der registreret effekter i form af negativ energiintensitet, hvilket afspejler forbedringer af energiintensiteten. I Bulgarien, Den Tjekkiske Republik, Rumænien og Slovakiet blev der opnået væsentlige forbedringer af energiintensiteten, som resulterede i en nedbringelse af energiforbruget²³. Efter Kommissionens mening har den offentlige forvaltning været den vigtigste drivkraft bag forbedringerne af energieffektiviteten. Denne konklusion blev for nylig bekræftet af Det Internationale Energiagentur og Odyssee-Mure's dekompositionsanalyse²⁴.

4.1. Industrien

Industriens endelige energiforbrug faldt i absolutte tal fra 328 Mtoe i 2005 til 275 Mtoe i 2014 (16 %).

I 2014 registrerede 13 medlemsstater et fald i industriens endelige energiforbrug sammenlignet med niveauet i 2013. De lande, der oplevede den største stigning i industriens energiforbrug, var Cypern (19 %), Grækenland (9 %) og Ungarn (6 %). Den vigtigste begrundelse, som en række medlemsstater angav for væksten fra 2013 til 2014, var forøgelsen af merværdien i industrien og det øgede forbrug på cementfabrikker og fabrikker, der producerer træflis.

Med hensyn til **industriens endelige energiintensitet** er der stor forskel på den mest energiintensive medlemsstat Bulgarien og de mindst energiintensive medlemsstater Danmark og Irland. Industriens energiintensitet, som påvirkes af andelen af energiintensive erhvervsgrøner, faldt i de fleste medlemsstater i 2014 sammenlignet med 2005, idet Cypern, Grækenland, Ungarn og Letland dog udgjorde undtagelser. Der blev næsten ikke opnået nogen yderligere forbedring af energiintensiteten i Østrig og Finland²⁵.

4.2. Husholdninger

Det absolutte endelige energiforbrug i husholdningerne faldt med 15 % fra 309 Mtoe i 2005 til 263 Mtoe i 2014 af flere årsager, herunder elektriske apparaters øgede energieffektivitet og forbedringer af den energimæssige ydeevne i bygningsmassen på baggrund af den gradvise gennemførelse af direktivet om bygningers energimæssige ydeevne og minimumsstandarder for miljøvenligt design. Information til forbrugerne i kraft af energimærkning af bygninger og måling af energiforbrug har også bidraget til denne positive tendens, idet det har givet forbrugerne brugbare værktøjer, der gør dem mere bevidste om deres energiforbrug.

Ingen af medlemsstaterne berettede om en stigning i husholdningernes endelige energiforbrug fra 2013 til 2014. Der blev registreret et væsentligt fald på 20 % i Nederlandene efterfulgt af 18 % i Belgien.

2014 var et usædvanlig varmt år, hvilket bør mindske behovet for opvarmning²⁶. Trods det, at 2014 var varmere end 2013, viser klimakorrigerede data om husholdningernes energiforbrug

²³ Dette er de foreløbige resultater af en første dekompositionsanalyse, som Kommissionen har foretaget. Metoden er stadig under udvikling, og den vil blive drøftet yderligere med medlemsstaterne og interessenterne.

²⁴ https://www.iea.org/eemr16/files/medium-term-energy-efficiency-2016_WEB.PDF og bilag 5 til SWD(2016) 405.

²⁵ Se fodnote 10.

²⁶ I 2014 var der i gennemsnit 2 809 graddage (HDD) på EU-28-plan sammenlignet med gennemsnitligt 3 218 i 2013 og 3 143 i referenceperioden 1990-2014 [datakilde: Eurostat, Det Fælles Forskningscenter (IES/MARS Unit)]. Klimakorrektionsfaktoren blev beregnet som andelen af graddage i et bestemt år i forhold til det gennemsnitlige antal graddage i perioden 1990-2014. Denne korrektionsfaktor blev anvendt på husholdningernes

imidlertid stigende tendenser i 2014 sammenlignet med 2013 i 17 medlemsstater. En af årsagerne til dette kan være, at der ikke tages hensyn til kølegraddage ved klimakorrektion. Disse dage bør således medregnes i kommende analyser, navnlig fordi køling spiller en stadig større rolle for energibehovet i de sydlige lande.

Det årlige gennemsnit for det klimakorrigerede **endelige energiforbrug pr. capita** faldt også med 0,7 % mellem 2005 og 2014. De største forbedringer blev opnået i Belgien, Irland og Det Forenede Kongerige i denne periode²⁷. Der er også gjort fremskridt med at nedbringe energiforbruget pr. kvadratmeter i alle medlemsstaterne mellem 2005 og 2014. Cypern, Letland og Portugal opnåede de største nedbringelser²⁸.

4.3. Servicesektoren

I servicesektoren faldt **det endelige energiforbrug** med 2 % fra 144 Mtoe i 2005 til 141 Mtoe i 2014. Den betragtelige nedbringelse på 6 % i 2014 sammenlignet med 2013 kan til dels forklares ved den milde vinter i 2014, da opvarmning i servicesektoren anslås at udgøre 62 % af det endelige energiforbrug²⁹.

Alle medlemsstaterne har oplevet et faldende eller stabilt absolut energiforbrug i servicesektoren i 2014 sammenlignet med 2013, undtagen Estland, Letland, Malta, Portugal og Sverige. Den stigende eller stabile tendens på Cypern og Malta blev forklaret ved en kraftig opblomstring af turismen og klimaforandringer med deraf følgende højere energiforbrug til opvarmning, ventilation og airconditioning. Letland kædede det øgede forbrug sammen med stigningen i bruttoværditilvæksten fra serviceydelser, mens Portugal angav den længere arbejdstid i den offentlige sektor som en mulig årsag.

Den endelige energiintensitet³⁰ i servicesektoren blev årligt forbedret med 1 % i gennemsnit i perioden 2005-2014. De største forbedringer blev opnået i Ungarn, Irland og Slovakiet i løbet af denne periode. Cypern, Estland, Finland, Grækenland og Italien registrerede alle en stabil eller stigende endelig energiintensitet i denne periode³¹. Sidstnævnte medlemsstater bør fokusere på servicesektoren for at øge energieffektiviteten. Dette vil medvirke til at forbedre konkurrenceevnen i denne sektor, som forventes at vokse i fremtiden.

4.4. Den offentlige sektor

Artikel 5 i energieffektivitetsdirektivet kræver, at medlemsstaterne renoverer 3 % af det samlede etageareal i opvarmede og afkølede bygninger, som staten ejer og bruger, og som ikke lever op til de mindstekrav til energimæssig ydeevne, der stilles i direktivet om bygningers energimæssige ydeevne. Alternativt kan medlemsstaterne iværksætte andre foranstaltninger for at opnå tilsvarende besparelser. 18 medlemsstater vil vedtage alternative foranstaltninger for at gennemføre kravene i artikel 5. Disse foranstaltninger skal give beboerne incitament til at ændre adfærd. De øvrige medlemsstater har valgt standardtilgangen med at renovere 3 % af det samlede etageareal.

samlede energiforbrug. Hvis der foreligger opdelt data om endeligt forbrug i Eurostat, anvendes klimakorrektion kun på data om varmeforbrug.

²⁷ Indikatorerne i SWD-dokumentet "*Monitoring progress towards the Energy Union objectives - Concept and first analysis of key indicators*" er ikke klimakorrigeret.

²⁸ Jf. Odyssee-Mure-databasen: <http://www.indicators.odyssee-mure.eu/online-indicators.html>.

²⁹ COM(2016) 51 final.

³⁰ En indikator for, hvor megen energi der kræves for at frembringe servicesektorens merværdi inden for et bestemt år.

³¹ Se fodnote 10.

I årsrapporterne for 2016 berettede de medlemsstater, der valgte at anlægge standardtilgangen, at omkring 1 245 000 m² bygningsmasse blev renoveret i 2014, mens tallet var 995 000 m² i 2015. De medlemsstater, som valgte den alternative tilgang, meldte om energibesparelser i 2014 og 2015 over for Kommissionen. Disse indberetninger er dog præget af en vis usikkerhed (bl.a. med hensyn til valgte enheder og manglende data). Foreløbige undersøgelser tyder på, at den alternative tilgang, der er anlagt i Østrig, Kroatien, Cypern, Den Tjekkiske Republik, Finland, Irland, Nederlandene, Polen, Sverige og Det Forenede Kongerige, har frembragt de krævede årlige energibesparelser i perioden 2014-2015. Kroatien, Finland og Sverige rapporterer endda om endnu bedre resultater. Hvad angår de medlemsstater, der har anlagt standardtilgangen, hævder Estland, Spanien, Ungarn, Italien og Letland at have levet op til deres krav med hensyn til renovering i 2014 og 2015. Kommissionen vil fortsat overvåge gennemførelsen af denne bestemmelse nøje.

4.5. Transportsektoren

Det absolutte endelige energiforbrug i transportsektoren³² i EU-28 faldt med 4 % fra 369 Mtoe i 2005 til 353 Mtoe i 2014. I 2014 øgede 13 medlemsstater deres energiforbrug i denne sektor sammenlignet med niveauet i 2005³³. Forbruget steg betydeligt (med mere end 20 % siden 2005) i Litauen, Malta, Polen, Rumænien og Slovenien. Derimod faldt forbruget i 2014 med 21 % i Grækenland og 20 % i Spanien sammenlignet med 2005.

Det endelige energiforbrug i transportsektoren i EU-28 steg med 1 % fra 2013 til 2014, idet 20 medlemsstater berettede om en stigning sammenlignet med 2013. Dette er en væsentlig ændring i forhold til tidligere år, hvor der kun blev observeret en stigende tendens i 11 medlemsstater. De lande, der oplevede den største stigning, var bl.a. Bulgarien (11 %), Ungarn (12 %) og Litauen (11 %). Faldet i energipriserne blev anført som en af hovedårsagerne til det øgede energiforbrug i transportsektoren. Blandt andre årsager kan nævnes det øgede antal køretøjer og stigningen i godstransporten/passagertrafikken. På Malta blev den kraftige stigning i antallet af turister kædet sammen med det øgede energiforbrug inden for luftfart og biltrafik.

Den kollektive trafiks andel varierede fra 11 % i Portugal til 35 % i Ungarn i 2014³⁴. På EU-plan forblev den kollektive trafiks andel stabil på omkring 18 % i 2014 sammenlignet med 2005. Den største stigning i 2014 sammenlignet med 2005 fandt sted i Belgien og Den Tjekkiske Republik. Med hensyn til godstransport faldt vejtransportens andel lidt fra 76 % til 75 % af den samlede indenlandske godstransport mellem 2005 og 2014. På nationalt plan varierede godstransporten ad jernbane og indre vandveje fra 0 % i Cypern og Malta til 81 % i Letland i 2014. Rumænien og Bulgarien berettede om den største stigning i 2014 sammenlignet med 2005.

³² Inkl. transport i rørledninger i modsætning til tilgangen i COM(2015) 574 final, da målene for energieffektivitet i 2020 ikke udelukker transport i rørledninger.

³³ Sammenligninger af medlemsstaterne bør foretages med forsigtighed, da det endelige energiforbrug er baseret på den solgte snarere end den forbrugte mængde brændstof inden for et lands område. Således bringes andre faktorer end energieffektivitet i spil, f.eks. i hvilken udstrækning en medlemsstat er "transitland" for vejtransport eller knudepunkt for luftfart.

³⁴ Indikatoren for passagertrafik og godstransport er ændret sammenlignet med COM(2015) 574 final. Transportaktiviteter justeres nu for territorialitet (Kilde: <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/pocketbook2016.pdf>).

4.6. Sektoren for el- og varmeproduktion

Sammen med EU's emissionshandelssystem kan målrettede politikker for energieffektivitet øge denne effektivitet i elproduktionssektoren, f.eks. ved at fremme varme og el, der produceres ved højeffektiv kraftvarmeproduktion, effektiv fjernvarme og fjernkøling samt vedvarende energikilder og yderligere udbredelse af IKT-værktøjer og dedikeret software, som skal sikre bedre integration af variable energikilder. Sektoren for opvarmning og køling spiller en afgørende rolle i denne henseende³⁵.

Faldet i primærenergiforbruget i de seneste år skyldes et fald i det endelige energiforbrug og en strukturel ændring af elproduktionssektoren. Navnlig har der de senere år fundet strukturelle ændringer sted fra traditionel varmeproduktion til øget brug af vedvarende energikilder. EU og størstedelen af medlemsstaterne følger eller er foran deres vejledende plan for udbredelse af vedvarende energi, som dækkede 16 % af det endelige bruttoenergiforbrug i 2014. Elektricitet fra vedvarende energikilder kan yde et væsentligt bidrag til at nedbringe primærenergiforbruget³⁶.

Varmeproduktionen fra kraftvarmeverker faldt i næsten alle medlemsstaterne i 2014 sammenlignet med 2013³⁷. Denne faldende tendens for varmeproduktion fra kraftvarmeverker ses også i 14 medlemsstater i perioden 2005-2014.

Forholdet mellem indfyret effekt og frembragt varme ved varmeproduktion³⁸ faldt i 17 medlemsstater i 2014 sammenlignet med 2013. Det samme gælder for 13 medlemsstater, hvor forholdet var lavere i 2014 sammenlignet med 2005. Der kan være mange årsager til dette, f.eks. et skift til andre brændstoffer.

Et velfungerende EU ETS med en markedsstabilitetsreserve og målrettede politikker for energieffektivitet kan skabe et yderligere incitament til at øge energieffektiviteten i elproduktionssektoren. Endvidere bør medlemsstaterne sikre tæt opfølgning på vurderingerne af potentialet for energieffektivitet i deres produktions- og transmissions-/distributionsnet i overensstemmelse med artikel 15 i direktivet om energieffektivitet og den cost-benefit-analyse vedrørende effektiv kraftvarmeproduktion, fjernvarme og fjernkøling, der kræves i artikel 14 i samme direktiv.

4.7. Status for gennemførelsen af direktivet om energieffektivitet

Direktivet om energieffektivitet er stadig ikke gennemført fuldt ud i en række medlemsstater. Disse lande kan derfor ikke høste det fulde udbytte af direktivet. Direktivets bidrag til at nå 2020- og 2030-målene for energieffektivitet, sikre fornuftig udvikling af energieffektivitetsmarkederne og give forbrugerne og markedsaktørerne øget indflydelse kan kun realiseres, når det er gennemført fuldt ud.

I denne henseende overvåger Kommissionen fortsat gennemførelsen af direktivet meget nøje. Den har afsluttet 22 af de 27 overtrædelsesprocedurer, der oprindeligt blev indledt på grund af manglende eller kun delvis underretning fra medlemsstaterne om den nationale lovgivning,

³⁵ COM(2016) 51 final.

³⁶ Se *2016 Renewable Energy Progress Report*.

³⁷ Her er der brugt et andet datasæt end i COM(2015) 574 og SWD(2015) 245. I denne rapport er der gjort brug af data om kraftvarmeproduktion, som er indberettet til Eurostat i henhold til artikel 24, stk. 6, i direktivet om energieffektivitet: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data>. Der var kun en stigning i Belgien, Cypern, Estland, Letland, Malta, Portugal og Det Forenede Kongerige.

³⁸ Mål såsom omdannelsesoutputtet fra varmeproduktion i forhold til brændstofforbruget.

som er nødvendig for at gennemføre alle direktivets krav. Kommissionen er stadig i kontakt med en række medlemsstater vedrørende korrekt gennemførelse af direktivets artikel 7. I 2017 vil Kommissionen indlede en dialog med alle medlemsstaterne for at kontrollere de nationale lovgivningers overensstemmelse med direktivet. Den vil med andre ord sikre, at alle forpligtelser og krav i direktivet afspejles korrekt i de nationale lovgivninger.

Gennemførelsen af artikel 7³⁹ viser, at medlemsstaterne har gjort fine fremskridt i retning af at nå 2020-målet for kumulative besparelser⁴⁰. Faktisk opnåede EU-28 i 2014 energibesparelser på 12 Mtoe, hvilket svarer til 5 % af summen af de samlede besparelseskra, som medlemsstaterne berettede om. Desuden nåede de besparelser, som otte medlemsstater – Frankrig, Ungarn, Italien, Malta, Nederlandene, Rumænien, Slovakiet og Det Forenede Kongerige – rapporterede om, op på eller oversteg de forventede årlige besparelser for 2014⁴¹.

I 2014 berettede Belgien, Danmark, Estland, Tyskland, Grækenland, Irland, Letland, Portugal og Slovenien om, at de havde opnået mindst 50 % af deres forventede besparelser for året, jf. artikel 7. Bulgarien, Kroatien, Cypern, Luxembourg og Sverige havde opnået mindre end 50 % af deres forventede besparelser for 2014. Disse medlemsstater vil skulle gøre sig yderligere bestræbelser i de kommende år for at opfylde deres samlede kumulative sparekrav i 2020.

Letland og Luxembourg meldte ikke om nogen besparelser i forbindelse med ordninger for energispareforpligtelser i 2014, da ingen ordninger var på plads endnu. Grækenland berettede oprindeligt kun om alternative foranstaltninger, men nu agter landet at indføre en ordning for energispareforpligtelser fra og med 1. januar 2017⁴². Litauen og Estland annoncerede for nylig⁴³, at de ikke længere har planer om at indføre en ordning for energispareforpligtelser. Alt i alt meldte otte medlemsstater⁴⁴ om opdateringer af deres foranstaltninger i årsrapporterne for 2016. Den Tjekkiske Republik opdaterede sit krav om besparelser.

5. KONKLUSION

Som fremhævet i meddelelsen om ren energi til alle europæere⁴⁵ bør energieffektivitet være den første energikilde, idet den spiller en afgørende rolle for at fremskynde overgangen til ren energi og sætte gang i væksten og jobskabelsen, og da den bidrager til EU's forsyningsikkerhed. Energieffektivitet sparer penge og er blevet en bæredygtig forretningsmodel. De fleste medlemsstater har anerkendt de mange fordele ved energieffektivitet og ikke blot forpligtet sig til at nå en række ambitiøse mål for energieffektivitet i 2020, men også iværksat mange programmer og foranstaltninger til forøgelse af energieffektiviteten.

³⁹ I artikel 7 pålægges medlemsstaterne at udarbejde ordninger for energispareforpligtelser, så de opnår nye årlige besparelser på 1,5 % i slutanvendelserne, eller vedtage alternative foranstaltninger med det samme resultat.

⁴⁰ Summen af de krævede kumulative besparelser i slutanvendelserne, som medlemsstaterne har rapporteret om, udgør 230 Mtoe, og de skal efter planen opnås senest den 31. december 2020.

⁴¹ Letland, Finland, Litauen og Polen rapporterede ikke om nogen årlig fordeling af de forventede besparelser på de enkelte politiske foranstaltninger. Østrig, Belgien, Den Tjekkiske Republik og Spanien rapporterede kun om årlige forventede besparelser i 2014 for visse politiske foranstaltninger.

⁴² Ordningen for forpligtelser vil således indgå i Grækenlands pakke med politikker til efterlevelse af artikel 7 sammen med alternative foranstaltninger.

⁴³ I den strukturerede dialog som led i EU Pilot-processen.

⁴⁴ Østrig, Belgien, Den Tjekkiske Republik, Estland, Grækenland, Malta, Spanien og Det Forenede Kongerige.

⁴⁵ COM(2016) 860 final.

Disse bestræbelser har haft en markant indvirkning. En dekompositionsanalyse foretaget af Det Fælles Forskningscenter viser, at primærenergiforbruget i EU-28 er faldet med 206 Mtoe i perioden 2005-2014, takket være en forbedring af energiintensiteten⁴⁶. Med andre ord ville primærenergiforbruget have været 23 % højere i 2014 i mangel af de forbedringer i energiintensiteten, der er opnået siden 2005. Disse energibesparelser har mindsket forbrugernes energiregninger og skønnes at have nedbragt drivhusgasudledningerne med omkring 800 mio. t CO₂ i 2014.

For at tilskynde til yderligere private og offentlige investeringer i energieffektivitet præsenterede Kommissionen i 2016 sit initiativ om fremme af brugen af ren energi i bygninger⁴⁷. Her fokuseres der på de udfordringer og muligheder, der ligger i investeringer i energimæssigt bæredygtige bygninger for byggesektoren, og initiativet omfatter også foranstaltningen vedrørende intelligent finansiering til intelligente bygninger. Denne foranstaltning vil understøtte mere effektiv udnyttelse af offentlige midler, udvikling af solide projektpipelines på basis af samlings- og bistandsmekanismer og nedbringelse af risikoen i forbindelse med investeringer i energieffektivitet for projektledere, finansfolk og investorer. Sammen med disse initiativer har Kommissionen desuden anlagt en dedikeret strategi til fremme af innovation på området for ren energi⁴⁸. I denne meddelelse præsenteres som et af de fire prioriterede områder en helhedsorienteret strategi for de tre vigtigste politiske virkemidler, som EU kan gøre brug af for at sætte skub i innovationen på området for ren energi, og Unionens Horisont 2020-finansiering fokuseres på at dekarbonisere EU's bygningsmasse. Kommissionen vil iværksætte alle initiativerne med det samme. Deres direkte effekt vil medvirke til at lukke hullerne på vejen mod at nå målene med hensyn til energieffektivitet på kort sigt.

EU har allerede opnået betydelige nedbringelser af energiforbruget og sænket sit endelige energiforbrug til under 2020-målet. Selv i lyset af den lette stigning i primærenergiforbruget i 2015 sammenlignet med 2014 er Kommissionen optimistisk med hensyn til, at EU når sit mål. Dette skyldes, at primærenergiforbruget i 2014 kun var 1,6 % højere end målet for det absolutte primærenergiforbrug i 2020.

Ligesom i statusrapporten om energieffektivitet fra 2015 viser resultatindikatorerne i denne rapport variationer blandt medlemsstaterne i perioden 2005-2014. De fleste indikatorer viser dog forbedringer på EU-plan.

De fleste medlemsstater har **forbedret deres endelige energiintensitet i industrien og servicesektoren**, hvilket er opmuntrende.

Som analysen viser, har størstedelen af medlemsstaterne nedbragt det gennemsnitlige energiforbrug pr. kvadratmeter i husholdningerne i perioden 2005-2014. Det klimakorrigerede endelige energiforbrug pr. capita er dog øget i mange medlemsstater. Som fremhævet i meddelelsen om ren energi til alle europæere⁴⁹ bør medlemsstaterne fortsat fokusere på at renovere eksisterende bygninger. Dette hjælper husholdningerne med at opnå den samme eller en bedre komfort for færre penge. IKT vil spille en afgørende rolle i denne henseende ved at give forbrugerne brugbare værktøjer, der kan øge deres bevidsthed om energiforbrug, åbne for mere intelligent styring af deres elektriske apparater i realtid og forhindre unødvendigt

⁴⁶ Se kapitel 4.

⁴⁷ Bilag 1 til COM(2016) 860 final.

⁴⁸ COM(2016) 763 final.

⁴⁹ COM(2016) 860 final.

energiforbrug. Endvidere er der behov for mere fokuserede foranstaltninger for at afhjælpe brændstoffattigdommen effektivt.

Transportsektoren var den eneste sektor, der oplevede en stigning i det endelige energiforbrug i 2014 sammenlignet med 2013, idet 20 medlemsstater rapporterede om en stigning i forhold til 2013, og 13 medlemsstater havde haft en stigning sammenlignet med 2005. Alle medlemsstaterne bør tage ved lære af de positive eksempler fra andre medlemsstater for at vende den opadgående tendens. Der skal tilskyndes til aktiv transport (f.eks. på cykel eller til fods), øget brug af kollektiv transport og mere bæredygtige former for godstransport (jernbaner og indre vandveje), ligesom der skal opmuntres til udnyttelse af alternativ lavemissionsenergi til transport, effektive køretøjer/fartøjer og udbredelse af den tilhørende infrastruktur, f.eks. etablering af ladestander til elektriske køretøjer som foreslået af Kommissionen⁵⁰.

Kommissionen vil fortsat holde et vågent øje med medlemsstaternes fremskridt i retning af at nå deres vejledende nationale mål for energieffektivitet i 2020 og gennemføre direktivet om energieffektivitet. Den vil desuden opdatere sin vurdering som led i sin status over energiunionen.

Kommissionen opfordrer Europa-Parlamentet og Rådet til at udtrykke deres synspunkter vedrørende denne vurdering.

⁵⁰ Ibid.

Tabel 1: Oversigt over indikatorer

Indikatorer	Tendens til at nå 2020-målet		Kortsigtet tendens		Energiintensitet, hele økonomien	Industrien	Husholdninger	
	Tendens til primærenergiforbrug 2005-2014 sammenlignet med tendensen for primærenergiforbrug 2005-2020 til at nå 2020-målet*	Tendens for endeligt energiforbrug 2005-2014 sammenlignet med tendens for endeligt energiforbrug 2005-2020 til at nå 2020-målet*	Ændring i primærenergiforbrug 2014 i forhold til primærenergiforbrug 2013 i %	Ændring i endeligt energiforbrug 2014 i forhold til endeligt energiforbrug 2013 i %	Gns. årlig ændring i primærenergiforbrugets energiintensitet i 2005-2014 i % (primærenergiforbrug i Mtoe/BNP i 10 mio. EUR)	Gns. ændring i industriens energiintensitet i 2005-2014 i % (endeligt energiforbrug i toe/BVT i industrien i 10 mio. EUR)	Gns. årlig ændring i endeligt energiforbrug pr. capita i 2005-2014 (antal graddage normaliseret) i %	Gns. årlig ændring i energiforbruget pr. m2 i 2005-2014 med klimakorrektioner i koe/m2 i %
Kilde og udtrækningsdato	Eurostat 31/08/2016	Eurostat 31/08/2016	Eurostat 31/08/2016	Eurostat 31/08/2016	Eurostat 31/08/2016 and 02/09/2016	Eurostat 31/08/2016	Eurostat 31/08/2016	Odyssee 05/10/2016
EU28	+	+	● -4,0%	● -4,1%	● -2,2%	● -1,8%	● -0,7%	● -2,3%
BE	+	-	● -7,5%	● -5,8%	● -2,4%	● -0,9%	● -2,2%	● -0,3%
BG	+	+	● 5,7%	● 2,7%	● -3,0%	● -6,3%	● 2,2%	● -2,6%
CZ	+	+	● -2,7%	● -3,5%	● -2,6%	● -5,0%	● 0,7%	● -0,8%
DK	+	+	● -7,2%	● -3,9%	● -1,8%	● -2,5%	● 0,0%	● -1,9%
DE	+	-	● -3,9%	● -4,0%	● -2,2%	● -1,3%	● 0,0%	● -3,5%
EE	-	+	● 1,3%	● -1,9%	● 0,9%	● -4,5%	● 1,1%	● -1,0%
IE	+	+	● -0,4%	● 0,3%	● -2,2%	● -0,6%	● -2,6%	● -1,6%
EL	+	+	● 0,3%	● 1,5%	● -0,3%	● 3,2%	● -2,1%	● -1,0%
ES	+	+	● -1,5%	● -1,9%	● -2,2%	● -1,6%	● -0,3%	● -0,2%
FR	+	+	● -4,4%	● -6,7%	● -1,9%	● -1,4%	● 4,0%	● -2,2%
HR	+	+	● -4,9%	● -5,0%	● -1,7%	● -1,8%	ikke relevant	● -2,1%
IT	+	+	● -6,1%	● -4,3%	● -1,9%	● -2,7%	● 0,5%	● -2,5%
CY	+	+	● 1,9%	● 0,1%	● -1,4%	● 3,2%	● 1,2%	● -4,1%
LV	+	+	● 0,0%	● 0,8%	● -1,5%	● 2,5%	● 0,1%	● -4,4%
LT	+	-	● -1,0%	● 2,0%	● -5,6%	● -2,2%	● 1,8%	● -0,8%
LU	+	+	● -2,8%	● -3,1%	● -3,8%	● -1,4%	● -0,3%	● -1,9%
HU	+	+	● -0,5%	● 0,7%	● -2,5%	● 3,6%	● -0,7%	● -1,4%
MT	-	-	● 1,7%	● 3,5%	● -3,1%	ikke relevant	● 11,1%	● -3,7%
NL	+	+	● -5,2%	● -8,3%	● -1,9%	● -1,7%	● -0,4%	● -3,0%
AT	+	-	● -3,8%	● -3,9%	● -1,8%	● -0,2%	● 0,3%	● -3,2%
PL	+	+	● -4,2%	● -2,7%	● -3,5%	● -5,2%	● 1,4%	● -1,0%
PT	+	+	● -1,8%	● -0,3%	● -1,7%	● -1,0%	● 0,3%	● -4,0%
RO	+	+	● -0,6%	● -0,6%	● -4,3%	● -6,4%	● 1,7%	● -0,7%
SI	+	+	● -3,3%	● -4,0%	● -1,7%	● -3,5%	● 1,9%	● -1,4%
SK	+	-	● -4,3%	● -5,2%	● -4,9%	● -5,1%	● -0,1%	● -0,6%
FI	+	+	● 1,4%	● -1,1%	● -0,3%	● -0,1%	● -0,2%	● -1,4%
SE	-	+	● -1,8%	● -1,2%	● -2,0%	● -1,4%	● -1,2%	● -2,3%
UK	+	+	● -6,5%	● -5,4%	● -3,2%	● -2,1%	● -2,7%	● -3,3%

Kilde: Eurostat, GD ECFIN, Odyssee-Mure

* Der anvendes et plustegn (+), hvis medlemsstaterne har sænket deres primære og endelige energiforbrug mellem 2005 og 2014 i et tempo, der er højere end det, der er nødvendigt i perioden 2005 til 2020 for at opfylde 2020-målene for det primære og det endelige energiforbrug. I alle andre tilfælde anvendes et minustegn (-).

Tabel 2: Oversigt over indikatorer

	Serviceektoren		Transportektoren		Produktion	
Indikatorer	2005-2014 gennemsnitlig ændring i energiintensitet i serviceektoren i %	2005-2014 gennemsnitlig ændring i samlet endeligt energiforbrug i transportektoren i %	Ændring i andelen for tog, rutebiler, busser og trolleybusser til passagerbefordring i 2014 sammenlignet med 2005 i procentpoint (territorialiseret passageraktivitet)	Ændring i andelen for jernbaner og indre vandveje til godstransport i 2014 sammenlignet med 2005 i procentpoint (territorialiseret godsaktivitet)	2005-2014 gennemsnitlig årlig ændring i varmeproduktion i kraftvarmeværker	Ændring i forholdet mellem omdannelsesoutput fra kraftvarmeproduktion og brændselsmængde til kraftvarmeproduktionen i 2014 i forhold til 2005 i procentpoint
Kilde og udtrækningsdato	Eurostat 31/08/2016 and 05/09/2016	Eurostat 31/08/2016	DG MOVE Pocketbook 2016	DG MOVE Pocketbook 2016	Eurostat 06/12/2016	Eurostat 31/08/2016 and 02/09/2016
EU28	● -1,3%	● -0,5%	● 0,1	● 1,1	● -1,2%	● -0,1
BE	● -0,4%	● 0,2%	● 3,1	● 0,8	ikke relevant	● 4,3
BG	● -1,2%	● 0,9%	● -11,5	● 10,2	● -3,7%	● 2,3
CZ	● -2,5%	● 0,3%	● 3,3	● -3,3	● -3,5%	● 0,1
DK	● -1,6%	● -0,8%	● -0,7	● 0,6	● -2,9%	● 3,8
DE	● -0,9%	● 0,2%	● -0,1	● -1,4	● 0,0%	● 0,7
EE	● 0,5%	● 0,2%	● -4,1	● -24,7	● 1,8%	● -5,1
IE	● -4,6%	● -1,1%	● 2,3	● -0,8	● 2,7%	● 4,2
EL	● 0,3%	● -2,3%	● -3,1	● -1,0	● -7,7%	● -0,2
ES	● -0,9%	● -2,4%	● -0,9	● 0,9	● -3,3%	● -4,2
FR	● -0,8%	● -0,2%	● 1,6	● -0,8	● 462,3%	● -1,3
HR	● -0,3%	● 0,6%	● -1,2	● 5,3	ikke relevant	● 1,4
IT	● 0,0%	● -1,2%	● 1,0	● 3,1	● 0,7%	● 1,0
CY	● 1,3%	● -1,6%	● -2,6	● 0,0	● 46,8%	● 4,4
LV	● -1,1%	● 0,6%	● -5,3	● -2,9	● 6,0%	● -4,1
LT	● -1,7%	● 2,7%	● 1,5	● -6,1	● -3,9%	● 46,5
LU	● -2,7%	● -1,1%	● 2,0	● -13,6	● 15,5%	● 3,6
HU	● -5,2%	● -0,6%	● -3,0	● 3,1	● -6,0%	● -2,6
MT	ikke relevant	● 5,8%	● -2,8	ikke relevant	ikke relevant	● 11,2
NL	● -2,3%	● -1,0%	● 0,7	● 3,3	● -1,1%	● -0,3
AT	● -2,9%	● -0,4%	● 1,6	● -2,2	● 1,1%	● 3,9
PL	● -1,3%	● 3,1%	● -10,6	● -10,1	● -1,6%	● -0,9
PT	● -1,9%	● -1,1%	● -0,4	● 3,5	● 1,8%	● -0,9
RO	● -0,4%	● 2,9%	● -6,1	● 15,7	● -5,4%	● -3,8
SI	● -1,6%	● 2,7%	● -0,7	● 5,2	● -4,1%	● -0,3
SK	● -5,2%	● -0,5%	● -7,0	● -6,4	● -10,8%	● -2,0
FI	● 0,6%	● 0,3%	● -0,3	● 5,8	● 0,1%	● -0,2
SE	● -1,5%	● -0,1%	● 1,3	● -2,1	● 1,4%	● 1,0
UK	● -1,7%	● -0,9%	● 2,6	● 1,5	● -2,7%	● 0,1

Kilde: Eurostat